

**Siniša Zrinščak, Josip Kregar,
Duško Sekulić, Slaven Ravlić,
Ksenija Grubišić, Dario Čepo,
Antonija Petričušić, Mateja Čehulić**

Opća sociologija s uvodom u sociologiju prava

Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2020, 515 str.

Ovaj udžbenik sociologije nastao je kao rezultat dugogodišnje suradnje i rada svih nastavnika Katedre za sociologiju Pravnog fakulteta u Zagrebu, stoga ga autorski potpisuju svi nastavnici i suradnici koji su sudjelovali u njegovu stvaranju, a uz svako poglavlje unutar udžbenika naveden je njegov autor/ica, uz koautora/icu ili koautore. U sadržajnom smislu udžbenik uz Predgovor (1-5) (Zrinščak, S.), tvori sljedećih 18 poglavlja: 1) Sociologija i njezin predmet (7-26) (Sekulić, D.); 2) Istraživanje u sociologiji (27-48) (Sekulić, D.); 3) Razvoj sociologije i sociološke perspektive (49-106) (Kregar, J.); 4) Sociologija prava (107-144) (Kregar, J.); 5) Pravna kultura (145-176) (Ravlić, S.; Čehulić, M.); 6) Društvo i društvena promjena (177-204) (Sekulić, D.); 7) Stanovništvo i društveni razvoj (205-227) (Zrinščak, S.); 8) Kultura (229-250) (Sekulić, D.); 9) Stratifikacija i pokretljivost (251-285) (Sekulić, D.; Zrinščak, S.); 10) Obitelj (287-320) (Kregar, J.; Zrinščak, S.; Čepo, D.); 11) Socijalizacija (321-342) (Kregar, J.; Zrinščak, S.; Čehulić, M.); 12) Devijantnost (343-367) (Kregar, J.; Petričušić, A.); 13) Etnicitet i nacija (369-390) (Sekulić, D.; Ravlić, S.); 14) Politika, moć i država (391-414) (Ravlić, S.; Čepo, D.); 15) Demokracija i participacija (415-437) (Ravlić, S.); 16) Ideologija (439-460) (Ravlić, S.); 17) Obrazovanje (461-487) (Grubišić, K.), i 18) Religija (489-515) (Zrinščak, S.).

Knjiga pred nama nastavak je rada na prethodnom izdanju udžbenika sociologije

sveučilišnih nastavnika Katedre za sociologiju Pravnog fakulteta u Zagrebu (Kregar J.; Sekulić, D.; Ravlić, S.; Zrinščak, S.; Grubišić, K.; Petričušić, A. Uvod u sociologiju. Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu, 2014.), ali nije samo njegovo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, nego se od njega i razlikuje. Naime, iako je opsegom udžbenik napisan na jednakom broju stranica (515 str., u odnosu na 514 str. udžbenika iz 2014.), pa se čitatelju na prvi pogled može učiniti da je riječ o novom izdanju starijeg udžbenika, u sadržajnom smislu, čitatelj će vrlo brzo uočiti da je riječ o novom udžbeniku koji se u nekim svojim dijelovima može uspoređivati sa starim, ali se od njega ipak razlikuje u mjeri da možemo govoriti o novom udžbeniku. Temeljne razlike između tih dvaju udžbenika nalazimo u sljedećim sadržajnim karakteristikama: gotovo sva poglavlja udžbenika (osim poglavlja o predmetnom određenju sociologije, osnovnim pojmovima metodologije znanstvenih istraživanja, odnosno istraživanja u sociologiji te sociologiji prava), izmijenjena su jasnijom podjelom tema u nastavne cjeline koje se obrađuju (poput poglavlja o razvoju sociologije i sociološkim perspektivama koje u ovom udžbeniku okuplja prethodno izdvojene tri teme: o nastanku i razvoju sociologije, utemeljiteljima klasične sociologije i suvremenim sociološkim teorijama, kao i dva poglavlja o osnovnim pojmovima politike, moći i države te demokraciji i participaciji, a koji su u prethodnom udžbeniku bili analizirani u jednom poglavlju o politici, državi i demokraciji), te su gotovo sva poglavlja udžbenika dopunjena suvremenim teorijskim promišljanjima i aktualnim empirijskim podatcima koji temu pojedinog poglavlja smještaju u suvremeni europski i hrvatski kontekst. Ipak, ono što treba posebno naglasiti četiri su posve nova poglavlja, i to o društvu i društvenoj promjeni, stanovništvu i društvenom razvoju, kulturi i obrazovanju.

Uključivanje novih poglavlja upućuje na sadržajno usklađivanje ovoga s drugim

poznatim europskim sveučilišnim udžbenicima sociologije (npr. Haralambos, M.; Holborn, M. Sociologija: teme i perspektive. Zagreb: Golden marketing, 2002.; Giddens, A. Sociologija. Zagreb: NZ Globus, 2007.). U poglavlju o društvu i društvenoj promjeni opisuju se osnovni tipovi društava prema načinu proizvodnje, proces modernizacije, razvoj postindustrijskog društva i postmodernost kao odraz informatičke revolucije i postmodernog društva, dok se u poglavlju o kulturi ukazuje na sociološko određenje pojma kulture, materijalnu i nematerijalnu kulturu, sastavnice nematerijalne kulture, vrijednosti i norme u industrijskom i postindustrijskom društvu itd. Čitatelje se pritom na primjeren i lako razumljiv način uvodi u disciplinarno određenje osnovnih, ali ujedno širokih i složenih pojmova neophodnih za razumijevanje kompleksnosti društvenih znanosti i suvremenih društvenih procesa koji se u udžbeniku analiziraju. Uključivanje poglavlja o stanovništvu i društvenom razvoju te o obrazovanju udžbenik čine još aktualnijim. Naime, uz prikaz i analizu suvremenosti kao razdoblja promjena, globalizacije, glokalizacije, kasne modernosti i postmodernosti, postindustrijskih društava, "umreženih društava", "informatičkog kapitalizma", postmodernih (postmaterijalističkih ili ekspresivnih) vrijednosti itd., poglavljem o stanovništvu i društvenom razvoju udžbenik je obogaćen i analizama današnjeg razdoblja kao "doba migracija", s naglaskom na opće tendencije suvremenih migracija (njihova globalizacija, akceleracija, diferencijacija, feminizacija, politizacija itd.), uzroke i posljedice migracija, integraciju migranata u zemlju u koju dolaze, kao i analizom procesa urbanizacije, klimatskih promjena, konceptom održivoga društvenog razvoja itd. Tim pojmovima i procesima suvremenosti u zasebnom poglavlju o obrazovanju pridružuje se i razumijevanje suvremenih društava kao "društava znanja" utemeljenih na "ekonomiji znanja", te se između ostalog, ukazuje i na pitanje važnosti

obrazovanja za suvremeno hrvatsko društvo, s naglaskom na jednom od središnjih problema u obrazovanju, a to je njegova dostupnost. Naime, iako je jednaka dostupnost obrazovanja ili kraće, pravo na obrazovanje, formalno pravno ili načelno definirano Ustavom, zakonima, međunarodnim konvencijama, kao i Bolonjskom deklaracijom koja se u obliku "bolonjske reforme" kod nas provodi od 2005. godine, različita suvremena znanstvena istraživanja čiji se rezultati i zaključci prikazuju u ovom poglavlju, jasno upućuju na prisutnost društvenih nejednakosti u osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju, kao i na nejednakost dostupnosti i pristupa visokom obrazovanju u Hrvatskoj.

Sveučilišni udžbenik sociologije koji prikazujemo napisan je na sustavan, didaktički primjeren, pregledan i lako razumljiv način, što je važno naglasiti kad je riječ o prikazivanju i analiziranju složenih i aktualnih tema, problema i procesa smještenih u suvremeni teorijski i empirijski znanstveni okvir. Naime, ne treba posebno isticati da je sociologija i teorijska i empirijska znanost, stoga se različite teme u udžbeniku na znalački i kritički način najprije prikazuju u okviru klasičnih i suvremenih socioloških teorija, kao i u hrvatskom i europskom kontekstu različitih zakona, konvencija, politika, službenih izvještaja itd., a potom i u empirijskom okviru prikaza i analize rezultata suvremenih svjetskih i domaćih socioloških istraživanja, sekundarnih podataka i pokazatelja poput službenih hrvatskih i europskih statistika, i postojećih komparativnih baza podataka različitih europskih istraživačkih projekata. Pritom treba istaknuti da se u knjizi mogu iščitati i rezultati različitih izvornih istraživanja samih autora, kao i rezultati njihova istraživačkog rada na projektima Pravnog fakulteta, ali i suradnje Katedre za sociologiju na velikim europskim istraživačkim projektima, poput projekta "Europsko istraživanje vrednota". Time je udžbenik ispunio i zahtjevnu ulogu postizanja prikladne mjere i sinergije različitih

teorijskih pristupa, analiza i zaključaka, i aktualnih empirijskih istraživačkih podataka i nalaza. Stoga je nedvojbeno primjeren i preporučljiv za čitanje i učenje kako studentima prava, socijalnog rada i javne uprave kojima je namijenjen, tako i studentima niza drugih društvenih znanosti, te polaznicima različitih poslijediplomskih znanstvenih i stručnih studija, ali i svima koji na različite načine sudjeluju u pripremi i izvođenju nastavnih sadržaja iz područja opće sociologije, sociologije prava, kao i sociologije hrvatskog društva na različitim sveučilišnim i stručnim razinama i programima.

Pravovremeni izlazak sveučilišnog udžbenika iz tiska pred sam početak nove akademske godine (2020./2021.), kako bi

studenti u nju ušli s novom, suvremenijom literaturom, a nastavnici novim nastavnim materijalima i sadržajima upotpunili izvođenje predavanja, vježbi, izrade seminarskih radova i različite druge oblike rada sa studentima, uvijek je sretna i poticajna vijest u akademskom okruženju. Nažalost, završnicu pripreme i izlazak ovog izdanja iz tiska popratila je tužna vijest o preranom odlasku prof. dr. sc. Josipa Kregara (1. 1. 1953. – 14. 8. 2020.), jednog od autora ovoga, i autora ili koautora gotovo svih drugih sveučilišnih udžbenika i knjiga Katedre za sociologiju Pravnog fakulteta u Zagrebu napisanih posljednjih desetljeća. Ne treba posebno objašnjavati da je cjelokupna hrvatska sociologija doživjela veliki gubitak.

Ranka Jeknić,
Split